



## **De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis**

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||  
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm  
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

**Surius, Laurentius**

**Coloniae Agrippinae, 1576-**

**VD16 S 10258**

De circuncisione Domini &c.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

# DE CIRCUNCISIONE

DOMINI NOSTRI IESV CHRISTI, QVAE  
FACTA EST OCTAVO DIE ET BREVIS LAVS

*Magni Basilij, authore Simeone Metaphraſte.*



MBRAM quidem futurorum bonorum, non ipsam au- IANVAR. I.  
tem rerum imaginem, legem habere scripturæ, magnus Hcb. 10.  
pronunciavit Paulus: Quomodo enim pictores ad exem-  
plar & ad formam animatam ad spectum intēdentes, pri-  
mum quidem atramento, eius quod depingitur, speciem  
in tabula adumbrant: deinde diuersos colores artificiosè  
contemperantes, & adumbratæ figuræ adijciētes, prima-  
rium exemplar referunt per imitationem, quæ fit ad ima-  
ginem: ita etiam lex spiritus, tanquam ad viua exempla-  
ria, & ad res, in quas non cadit interitus, intuens ad bona  
quæ sunt reposita in cælis, ipsorum quidem umbras & fig-  
uras per Moſem & vetus testamentum, prius obscurè

& exiliter descripsit: per Christum autem, & nouæ pietatis & veritatis dogmata, vel-  
uti floridiores & splendidioreſ colores adijciens, cælestium, & quæ sub ad spectum non  
cadunt, bonorum imaginem subiicit eorum, qui vidēt, oculis. Quomodo autem cum  
imago perfecta est coloribus, & suam accepit pulchritudinem, quæ prius delineata fu-  
erat umbra, deletur & euaneſcit: ita etiam cum quæ nunc absconſa sunt, in cælis  
postea reuelantur, ipsa quoque imago rerū cessabit & abolebitur. Siue enim, inquit, I. Cor. 13.  
Prophetiæ abolebuntur: siue cognitiones cessabunt. Ex parte enim cognoscimus: &  
ex parte prophetamus. Quando autem venerit id quod est perfectum, tunc quod ex  
parte, abolebitur.

Postquam ergo vetera quidem præterierūt, noua autem facta sunt omnia: & um-  
bræ quidem & figuræ sunt abolitæ, euidentes autem rerum imagines per gratiam spi- 2. Cor. 5.  
ritus & Apostolicam exortē sunt sapientiam: legis deinceps figuræ & umbras negli-  
gamus, ipsius autem rerum expressioris formæ curam geramus: & quod dicit diuinus  
Apostolus, eorum quidem quæ retrò sunt, obliuiscētes, ad ea autem quæ antè sunt, Philip. 3.  
nos extendentes, ex instituto persequamur brauium supernæ Dei vocationis: vt non  
simus ampliùs paruuli fluctibus agitati, & omni vento doctrinæ seu spiritu circum-  
acti: neque tanquam infantes loquamur, aut sentiamus, aut cogitemus, quomodo Iu-  
dæi, qui infantilia sapiunt, aut desipiunt: sed in virum perfectum ad mensuram ætatis  
plenitudinis Christi perueniamus, peragendo & contemplando eius legem spirituali-  
ter. Ad hoc enim vnigenitus Deus Verbum carne fuit indutus. Ad hoc Deus Domi-  
nus inter nos apparuit, se pro infante gerens, vt infantilem & imperfectam nostram  
cogitationem, ad sensum perfectum, & qui virum decet, transmutaret. Quamobrem  
legales quoque expiationes & obseruationes, & alias adumbratas traditiones, & octa-  
uo quoque die circuncisionem subiit is, qui est supra omnem essentiam. Quo factum  
est, vt cum in his debitum pro nobis exoluerit, ab omni legali seruitute, & quæ paru-  
lis conuenit, nos liberauerit cōsuetudine. Erat enim necessarium & ineuitabile man-  
datum circuncisionis, non solum quatenus est lege antiquior, & ab Abrahamo acce-  
pit initium, & ab ipso Moſe & lege, & ijs qui deinceps sunt secuti Prophetis, confir-  
mata est & deducta ad posteras generationes: sed etiam quod ea necessariò à Deo da-  
ta signum melioris circuncisionis & spiritualis, in omnes suum iugum imposuit, do-  
nec, eius legislator, cum æquè ac nos pro sua benignitate fuisset carnis particeps, & se  
ad aliorum demittendo similitudinem fuisset circuncisus, & deinde meliorem osten-  
disset circuncisionē, nempe eam quæ est in baptisinate, eam de ceterò, vt quæ esset im-  
perfecta & inutilis, aboleuit: & vt cessaret effecit.

Circunciditur ergo Iesus ex ea lege quam tulerat, die octauo: non vt doceret cir-  
cuncidi, sed vt faceret cessare circuncisionem: vel potius, vt veteris quidem & inutilis  
euelleret anticipationem, nouæ autem & salutaris aperiret potentiam: vt aboleret  
Christi cur  
homo fa-  
ctus.  
Gen. 17.  
Christi cur  
circuncisus.

A qui-

quidem eam, quæ est secundum carnem: produceret autem eam, quæ est secundum spiritum? & illius quidem argueret imbecillitatem, huius autem ostenderet fortitudinem. Circunciditur Christus. Non enim venit ad dissolvendam legem tanquam alienam, sed tanquam propriam & à se compositam, eam re ipsa adimpleturus. Tanquam suum dogma & Dei mandatum venit adimpleturus literam, & spiritum prædicaturus. Et quomodo quispiam pictor optimus, cum in se, sicut dictum est, veritatis umbram prius figurasset, & ita imaginis expressisset pulchritudinem, per ipsam recta erigit & deducit ad archetypi exemplaris perfectionem, idque apertissime atque diuinitissime. Etenim quæ est secundum carnem circuncisio, non describit solum & adumbrat peccatorum depositionem, & eam, quæ est in baptisate Christi, circuncisionem? sed etiam tanquam in umbra describit ipsam vniuersi resurrectionem & alterationem: per quam omnis carnalis hominum sensus & cogitatio circunciditur & execat, & in aliam vitam transformatur. Huius veluti quædam obscura & adumbrata præfiguratio erat ea, quæ est secundum carnem, circuncisio. Quocirca ea quoque octauo die fuit primùm constituta, ut potè quod octauus dies, octauum, ut arbitror, seculum tacitè significet.

Circuncisio  
cur octauo  
die.

Cum ergò rerum imago, ut dictum est, & quæ est in spiritu circuncisio, nondum locum haberet, necessaria fortè est existimata secundum carnem circuncisio. Cum autem ea, quæ est in spiritu, per Christum manifesta fieret, per ipsum oportebat omnino quoque aboleri eam, quæ erat in carne, circuncisionem. Etenim si hæc circuncisionis, quæ in carne fiebat, & animalium sacrificiorum ratio aut lex fuisset perfecta, ut quæ posset perficere eos, qui illa ritè peragebant, ea nullo tempore aut modo potuisset dissolui. Verbum enim Domini, inquit, manet in æternum. Quoniam autem data erat ad pædagogicam institutionem eorum, qui erant habitu imperfecti & infantes, vsque ad tempus correctionis, cum id, quod est perfectum, suo tempore refulsisset, oportebat omnino id, quod est imperfectum & minus, aboleri & supprimi: oportebat, oriente sole, lunam & stellas obscurari & minui, & aperta vera circuncisione & cultu, ymbrosas veritatis imagines & figuras cedere.

Esa. 40.

Propterea ergò Deus verbum, cum prius esset caro factus, hodiè octauo die in corpuseculo circunciditur, ut cum literæ debitum pro nobis exoluisset, legem spiritus, quæ manet in æternum, induceret? & id quod est minus, eo quod est præstantius, occultaret & tegeret. Propterea Sacerdotium quoque, quod est secundum ordinem Melchisedech, prælatum est Sacerdotio, quod est secundum ordinem Aaron: ut umbræ quidem cessarent, liberè autem ageret veritas? & ut legalium quidem traditionum imperfectio & infantia euanesceret, Euangelicorum autem dogmatum exoriretur perfectio & magnificentia. Ideò cum Petrum quoque & Pauli diuinitissimorum mystarum summos, & omnes sacros Apostolos & discipulos lege literæ prius instituisset, & exercuisset in ea, quæ est secundum carnem, circuncisione, traduxit ad eam, quæ est in spiritu & baptisimo, circuncisionem? ut cum etiam spiritum seruitutis per ipsos aboleuisset, spiritum gratiæ & filiorum adoptionis per diuinum baptisimum in nobis excitaret in Christo Iesu. Ideò omnes quoque diuinitissimos Sacerdotes, tam alios, quam Magnum quoque Basilium, eo tempore magnum in Ecclesia excitauit Sacerdotem, qui non corpore peruasit cælos, sed contemplatione & spiritu est primus sacrorum antistes, & qui erat in principio Deus, imitans Iesum Christum, & in velum ingreditur intimum, & illinc legum spiritus & dogmatum magnificentiam magno ore detonat, & legem literæ, eiusque, quæ est in carne, circuncisionis, angelica abolens & cessare faciens grandiloquentia.

Sacerdotiū  
nouæ legis.

Encomium  
Basilij Ma-  
gai.

Hic est Basilius, qui est magni & præclari nominis, qui est fax Catholicæ Ecclesiæ, qui Sol insignis veritatis, qui illustrat omnem terram radijs suæ Theologiæ, qui in actione est inimitabilis, & in contemplatione talis, ut ad eum nequeat vllus peruenire? qui vita perfectus, & sermone sapientissimus: qui virtutis est omnibus numeris absolutus, & in diuina & humana doctrina est planè consummatus, & cui nihil deest? qui omni mundana sapientia & scientia prius exercitatus, eas deinde subiecit vestigijs discipulorum Iesu: qui omnem librum veterem & propheticum summè & sacrosanctè meditando perlegit, & per ipsos ad perfectissimam Iesu Christi fidem rectè deductus fuit & confirmatus: qui Euangelio quidem duce aut introductore vsus est ad pro-

ad pro-

ad prophetica[m] veram cognitionem, diuina autem Prophetarum dictione ad sacri Euangelij accuratam notitiam: & per vtrunque sublatus est ad purissimam diuinitatis agnitionem. Hic est sublimis & excelsa Ecclesie Dei columna, luminare Theologiae, ornamentum Hierarchiae, patris homo verissimus, vnigeniti nuncius acerrimus, sancti spiritus oeconomicus & scriba fidelissimus, sapientiae partus, plenitudo intelligentiae, penarium cognitionis, ludus docenda[m] pietatis, sacri & diuini consilij eruditor, & Christi potentiae & virtutis turris infracta & immobilis. Hic est, qui Dei timorem, & praecipuum Domini, & virtutem omnes homines docet, magnus Basilius, Dei verbi tuba vel maximè regia, quae suae vocis magnitudine omnes fines orbis terrae comprehendit.

Hic est, qui eam, quae est in spiritu & diuino baptismo, praecclare praedicauit circumcisionem, & si vllus alius ex Theologis, cessare fecit eam, quae est in carne, circumcisionem. Quocirca eius ad Deum è terra & corpore solutio & transitus, non casu nec temerè, vt inconsideratè existimauerit quispiam, inter diuinum Christi natalem & baptismum, concurrat hodiè cum Iesu circumcisione: sed quomodo in laudando & extollendo Christi ortum & baptismum, eam quae fit in spiritu, circumcisionem extulit beatissimus in sacra eius commemoratione, ipse quoque dignus est habitus, qui vnà extolleretur per resolutionem ad Christum: & statutum est, vt annuis eo die honoraretur commemorationibus & celebritatibus. Quamobrem sanctissimam eius memoriam hodiè vniuersa sanctorum Ecclesia, in omni parte vniuersi orbis terrae peragens & glorificans gratissimis Deo laudationibus, eum qui in sanctis suis glorificatur, simul laudat & glorificat Christum: vt quae ab omni haeresi per ipsum fuerit liberata, totius auctore pietatis dogmatibus confirmata: & vt quae à cuiuslibet quidem, qui aliena sentit, doctrina fuerit liberata, soli autè Dominice fidei & doctrine se adiunxit.

Dies resolutionis beati Basilij annuis celebrati. bus honoratur.

Etenim per huius, instar tonitruum sonantem, Theologi linguam, atronitus quidem fuit & sublatus Arrius, Eunomius autem dissolutus, & tanquam ardentibus fulminibus, eius contradictionibus in cinerem fuit redactus & consumptus: Sabellius autem interijt & est deletus: & Macedonius quidem, qui aduersus sanctum spiritum insanijt, Basilij spiritu eiectus fuit & perijt: Apollinaris autem amentissimus, & insipientiae diuinis eius dictis conuincitur, & ad perpetuam transmittitur ignominiam. & vt semel dicam, quaeuis enata zizania, & quaeuis Deo inuisarum haeresum differentia, quas & longum ante ipsum tempus atrox, & quas post eius ad Deum excessum tempus est editurum, omnes diuini Basilij theologiae igni mandatae, exuruntur & consumuntur, non minùs quam holocausta & ara Eliae & ligna, igne, qui per orationem fuit è caelo demissus. Hic excelsus Basilius, non solum Caesarensium ecclesiae, cuius etiam fuit creatus episcopus, neque suo solum tempore & suae aetatis, sed etiam omnibus vniuersi orbis terrae regionibus & ciuitatibus, & toti huic saeculo, & omnibus hominibus fuit utilis & maximè salutaris Magister.

Hereticorum profligator Basilius.

3. Reg. 17.

Atque quisnam quidem fuerit eius ab initio ortus & educatio, & quod studium in sacris disciplinis, quomodo autem à Graeca disciplina transierit beatissimus ad Christianam philosophiam, & vita optima & oratione pulcherrima omnes ferè superauerit, tam qui ante ipsum fuerunt Philosophos, quam qui post ipsum, & dehinc quomodo ad sedem euectus Archiepiscopalem, & tanquam tota lucens lucerna positus supra candelabrum sanctae Ecclesiae, sacris, quae actione exercebatur, verbis vniuersum orbem terrae illustrauerit, & quemadmodum cum haeresiarchis & veritatis aduersarijs fortiter pugnans, tanquam lupos Arabicos à sacro suo grege expulerit: & cum impijs quidem decertans Imperatoribus, cum iniquis autem manus conferens Praesidibus, praecclarissima victoriae trophaea aduersus omnes erexerit, & cum in bonis paucis & pinguibus, & sacrorum miraculorum ostensionibus, verborumque & legum caelestium ac diuinarum expositionibus, Christi oves tanquam bonus pastor ipse pulchre paussit, & tanquam sanctus Pontifex, simplex, impollutus, à peccatoribus separatus, & ipsis caelis, si mihi quid est aucter dicendum, effectus altior, ipse in Euangelio esset multorum salutem operatus, postea ab hoc humili soluto tabernaculo, & in loco tabernaculi admirabilis vsque ad domum Dei, in voce exultationis & confessionis soni festum celebrantium peruassisset, cum primogenitis caelestis Sion filijs vnà accubuerit & cum eis quiescat: cum de his omnibus à sacris, vt arbitror, vnà accubuerit & cum eis quiescat: cum de his omnibus à sacris, vt arbitror,

1. Animam Basilij collocauit in caelo.

<sup>2</sup>  
Gregorius  
Nazianze  
nū & Nyf-  
senum, &  
Amphilo-  
chiū dicit.

<sup>2</sup> theologis sit satis philosophatum, eaque satis laudata fuerint, superuacaneū existi-  
maui de his loqui prolixius.

Circuncifio  
typus bap-  
tismi.  
Ioan. 1.

Matth. 3.

Luc. 3.

Ibidem.

Basiliius di-  
ctus apud rō-  
Basilias, i.  
a regno.

Nos autem glorificemus diuini patris memoriam: Hodiē hymnis & diuinitus in-  
spiratis laudationibus Præceptoris virtutes celebremus pro dignitate. Quicunque ab  
eo didicimus honorare virtutem, eum tanquā verum patrem honoremus, sicut de-  
bemus: vt qui in Christo Iesu nati simus per Euangeliū, & ab eius doctrina internum  
nostri cordis hominem, tanquā Dei filij, habeamus formatum. Quomodo autem  
honorabimus? Circuncidamus, non carnem quidē nostri præputij, vt vetus ille Israel,  
sed internum cordis hominem. Circuncidamus omnes occultas animi perturbatio-  
nes & mentis, eas auferentes aut morte afficiētes; & vnā cum Christo prompto & ala-  
cri animo morte affecti, & simul cum eo crucifixi & consepulti in expoliatione cor-  
poris peccatorum carnis, in circūcisione Iesu Christi in baptismo, quomodo magnus  
quoque doctor nobis præcipit, & in alijs diuinissimis suis admonitionibus, & in ex-  
hortatorijs ad baptisum orationibus. Sinamus ergo eam, quæ est secundum carnem,  
circuncisionem. Resurgamus ad baptisum. Prætercurramus vmbra; accurramus  
ad veritatem. Moſen despiciamus, ad Ioannem exeamus. Modò enim clarè sonat vox  
clamantis in deserto, & ad se conuocat orbem terræ. Modò vox præcurſor, &  
pronubus sponſum: & nuncijs Regis præmittitur, & præit ad dirigendas vias eius, &  
ad populum Domino præparandum, accedit ad Iordanem. Nunc Iesus postquam ex  
lege fuerat carne circuncisus octauo die, venit ad Ioannem triginta annos natus, vt  
aqua baptizaretur: vt cum literæ infantilem fecisset cessare circuncisionem, lege sta-  
tueret eam, quæ est in spiritu, perfectionem. Nunc magnus ille præco & præcurſor,  
magna voce turbis præcipit in deserto, vt agant pœnitentiam; quoniam appropin-  
quauit regnum cælorum. Vbi enim Rex, illic est omnino cum eo regnum. Quoniam  
ergo Rex cælorum ad aquam baptisum appropinquauit, necessariò simul quoque  
cum eo aderat regnum cælorum. Nunc autem is quoque, qui nomen aut cognomen  
habet regni cælorum, post magnum illum Baptisum, hodierno die, qui est dies suæ  
resolutionis, dum & commemoratur, & tacet & loquitur, omnes populos ad bap-  
tisum adhortatur. Paremus ergo vias Domini Dei nostri, dirigamus semitas eius:  
Christo omnium Regi, qui apparet in Iordane, corda digna reddamus per opera pœ-  
nitentiæ; & cum eo consepulti per baptisum, & in vite cõstituti nouitate, vnā cum  
eo conglorificemur & conregnemus in secula, Amen.

DE BASILIO MAGNO, AVTHORE AMPHILO-  
CHIO ICONII EPISCOPO: SED OB STYLI TVM BARBA-  
riem, tum obscuritatem, quo interpret incertus vsus est, hic paulo Latinius pleraque omnia  
reddidimus, nihil de industria mutata sententia, sed additis non paucis ex ve-  
tustis manuscriptis libris, quæ in excusis desiderantur.

PRAEFATIO AMPHILOCHII EPISCOPI.



NON potest videri indecorum, dilectissimi, si fideles & probi filij pa-  
tris obitu doleant: immò verò eius causa etiam lachrymari par est:  
quemadmodum etiam omnes nos hucusque, dolore perurgente,  
fecimus. At postquam lachrymarum, vt scriptum est, caliginem de-  
terſimus, & ad obsecrandum omnium nostrum verum Deum cum  
gratiarum actione nos contulimus, necessarium putamus memo-  
ratu digna, veraque & insignia patris & præceptoris nostri Basilij  
miracula scripturæ tradere, nè per temporariam afflictionem profunda obliuione  
obruatur. Cum enim tres admirabiles & sacratissimi viri, Gregorius Theologus exi-  
mius, Gregorius Nyssæ episcopus \* memorabilis, atque Ephræm beatissimus, diuersis  
cum epitaphijs illustrarint: visum est & mihi tanquā abortiuo, vt verbis vtar Aposto-  
li, quæ ab ijs venerabilibus patribus in illorū narrationibus, quas in manibus habeo,  
prætermissa sunt, adijcere, vt hoc ipso ceu integer filius optimo parenti debitum  
persoluam. Si enim ea vis est nubium, vt possint solem obtegere: multo facilius eius-  
modi temporalis plaga bonas rerum gestarū explicationes siue narrationes obscu-  
rare

\*admiran-  
dus  
1. Cor. 15.